

Урок № 56.

Тема: Інтонція речень із звертаннями, вставними вловами.

Самостійна робота за темою

Мета:

удосконалювати навички розпізнавати мовні явища, установлювати відповідність між ними, групувати, доповнювати тощо

Конспект уроку

Підготовка до самостійної роботи:

— Порівняйте речення правої колонки з реченням у лівій, виконайте їх синтаксичний розбір (усно). Укажіть, чим вони різняться. Яке уточнення в основне повідомлення вносить до кожного речення вставне слово?

1. Завтра буде сонячно. 1. Можливо, завтра буде сонячно.
2. Він не прийшов на зустріч. 2. На жаль, він не прийшов на зустріч.
3. Я це зроблю. 3. Я, без сумніву, це зроблю.

Запам'ятайте: вставні конструкції членами речення не бувають.

Стилістична роль вставних конструкцій полягає насамперед у їх достатньо широко розвиненій синоніміці, адже значення, властиві вставним словам, можуть виражатися й цілим реченням: Кажуть, зима в цьому році буде тепла. — Люди кажуть, зима в цьому році буде тепла.

До основного речення вставне може приєднуватися за допомогою сполучника або без нього. Тому цілком можливим є і такий варіант: Люди кажуть, що зима в цьому році буде тепла.

Вставні слова (словосполучення, речення) вживаються в різних стилях мовлення. У розмовній мові та в художньому стилі застосовуються слова з різною семантикою, а для наукового чи публіцистичного мовлення характерними є конструкції, що вказують на джерело повідомлення, порядок думок, достовірність висловленого тощо.

Виконання тестових завдань

1. Указати правильне твердження.

А Звертання — це слово, яке виражає ставлення мовця до висловленого ним повідомлення.

Б Звертання — це чуже мовлення, передане дослівно, без змін.

В Звертання — це слово, що називає особу або предмет, до якого звертаються з мовленням.

Г Звертання — слово або сполучення слів, речення, що містить у собі додаткове повідомлення.

2. Знайти речення, у якому звертання стоїть на початку.

А Ти зійди на гору, брате, і поглянь на схід: стали світлі наші хати і просторий світ

Б О ліро пушкінська, на світ увесь брини про зорі щастя

В Ми зберегли тебе, українська мово, щоб лютий ворог не поранив

Г Добридень, тату мій і далі неосяжні, прийміть любов мою й тепло пісень моїх

3. Визначити речення з поширеним звертанням.

А До тебе, Україно, наша бездольная мати струна моя перша озветься

Б Пригадайте, мамо, те прощання край воріт, де сяяла роса

В Микито, знов мою пораду ти забув і судиш про князів

Г До тебе, мій дорогий юний друже, приходять усе нові та нові книжки, які відкривають безмежні обрії знань

4. Вставні слова *по-перше, нарешті, з одного боку, між іншим, отже, власне кажучи* виражають:

А впевненість або невпевненість;

Б емоції мовця;

В порядок викладу думок та зв'язок їх між собою;

Г джерело повідомлення.

5. Знайти речення зі вставним словосполученням.

А Густий, соковитий, запашний бур'ян з-під ніг слався, мені здавалося, до самого обрію

Б Оце (одного разу було свято й погода) сиділа стара Кармелиха коло своєї хати на призьбі, дивилася у поле на шлях

В Почуття підлого переляку і жадоби жити (за всяку ціну жити!) змагалося з почуттям честі, з почуттям самозбереження, важливішого, ніж збереження фізичне

Г Чи тільки терни на шляху знайду, чи стріну, може, де і квіт барвистий

6. Знайти речення, у яких вставні слова виражають упевненість.

А Безумовно, ти хоч не феномен, але спритний чоловік

Б Мені тепер відкрилося, нарешті, що людина створена для любові, для кохання, для зачарованості й захопленості

В Живу, як знаєте, я на хуторі, якраз на узліссі

Г Увечері, справді, пішов дощ

7. У яких реченнях допущено пунктуаційні помилки?

А О поле, й дорога, і річка, й узлісся зелене! Ви в серці у мене

Б О незвичайна, чародійна мово, Хоч пронеслася молодість громово, Твій звук у мене в серці не затих

В О Львово батьку мій камінний, знаю, Як мучила тебе страшна жада в бою, коли напасницька орда Топтала й роздирала Русь безкраю

Г За все тобі спасибі, низький уклін о земле, наш уклін!

8. Установити відповідність між реченнями і типами вставних конструкцій, ужитих у них.

А Юні друзі, ви, певна річ, полюбляєте мандри Б Література завжди наповнює ідеї плоттю й кров'ю В А я хвилинку виберу, скажу про командира (отак за першим спогадом і другий вплива): душа у нього щира... Г Мабуть, не злічити всіх визначень сили і краси народного поетичного слова	1 Вставне слово. 2 Вставне словосполучення. 3 Вставне речення.
--	---

9. З'ясувати відповідність між реченнями і типом вставних конструкцій за вираженням ставлення мовця до повідомлюваного.

А Жахить війни, на щастя, ви не зазнали... Б Мабуть, передчуття розлуки властиве людині В Зрештою, навчання триває і після закінчення школи Г На материні прохання, уявіть собі, ніхто не зважає Д Чигирин, здається, глянув не в очі, а в душу брата Е Тепер, щоправда, досить було голо і сумно	1 Активізація уваги. 2 Вказівка на джерело повідомлення. 3 Послідовність викладу. 4 Почуття. 5 Невпевненість. 6 Упевненість.
---	--

10. Позначити речення, в якому правильно розставлено розділові знаки.

- А Розцвітай, ти веснонько, красна, духом творчості все онови.
- Б Благословенні, ви, сліди, не змиті вічності дощами мандрівника Сковороди.
- В Розвійтеся з вітром, листочки, зів'ялі розвійтеся як тихе зітхання!
- Г Україно! Ти, моя молитво!